

Potilaan ravitsemuksesta huolehtiminen kuuluu lääkärintyöhön

Marraskuun viikko 45 on Euroopan johtavan kliinisen ravitsemusyhdistyksen Espenin jokavuotinen vajaaravitsemuksen teemaviikko ”Malnutrition Awareness Week” ja viikon päättävä perjantai, tänä vuonna 10.11.2023, Maailman ravitsemuspäivä (1).

Teemaviikon tehtävänä on muistuttaa terveydenhuollon ammattilaisia ravitsemusasioiden tärkeydestä osana eri potilasryhmien ja sairauksien kokonaisvaltaista hoitoa. Tänä vuonna aiheena on vajaaravitsemus syöpä- ja munuaissairauksissa.

Vajaaravitsemuksen riskin tunnistaminen toteutetaan validoidulla seulontatyökalulla, kuten NRS 2000 ja MNA. Luotettavat diagnostiset kriteerit ovat kuitenkin toistaiseksi puuttuneet. Global Leadership Initiative on Malnutrition -projektiin (GLIM) tavoitteena on luoda vajaaravitsemukselle yhtenäiset diagnostiset kriteerit (2). Kriteeristöä on validoitu monissa maissa eri potilasryhmissä, mutta Suomessa vasta vähän (3). Projektiin asiantuntijatyöryhmän pyrkimyksenä on ollut saada kriteeristöön perustuva sairauteen liittyvän vajaaravitsemuksen diagnoosi osaksi ICD-11-tautiluokitusta.

Kliiniseen ravitsemukseen liittyvää koulutusta tarvitaan lääketieteen perusopetuksen eri oppiaineissa, erikoislääkärikoulutuksessa erityisesti kliinisillä erikoisaloilla sekä myös ammatillisessa täydennyskoulutuksessa. Espenin ”Nutrition Education in Medical Schools” -projekti pyrkii edistämään ja vahvistamaan tämän tavoitteen toteutumista (4).

Tärkeä kehittämisen alue on perusterveydenhuollon lääkärin ravitsemusosaaminen, sillä heillä on erityisesti vajaa- ja virheravitsemuksen ehkäisyssä ja hoidossa keskeinen rooli potilaiden koko elämänkaaren ajan (5).

Äskettäin Duodecim-lehdessä julkaistiin ravitsemusasiantuntijoiden selvitys ravitsemukseen liittyvien asioiden huomioimisesta Käypä hoito -suosituksissa (6). Osassa ravitsemusasioita oli huomioitu kohtalaisen hyvin, mutta osassa vain vähän. On hyvä, että asia on nyt huomattu Käypä hoito -toimituksessa, jotta ravitsemusnäkökulmaa ja myös ravitsemusterapeuttien osaamista voitaisiin aikaisempaa paremmin sisällyttää tuleviin suosituksiin ja vanhojen suositusten päivityksiin.

Keväällä 2023 ilmestyi päivitetty ravitsemushoitosuositus, jonka kirjoittajina oli myös lääkäreitä (7). Aikaisemmin jo keväällä 2020 oli julkaistu ikääntyvien ruokasuositus (8). Näitä tärkeitä käytännön tietolähteitä lääkärin ja muiden ammattilaisten on hyvä hyödyntää vajaaravitsemuksen ehkäisyssä, tunnistamisessa ja hoidossa.

Syyskuussa 2022 Espen julisti kongressissaan Wienissä ravitsemushoidon ihmisoikeudeksi (9). Julistuksessa nostetaan esille erityisen haavoittuvat potilasryhmät, kuten vanhukset, ikääntyvät moni- ja muistisairaat, mielenterveys- ja syöpäpotilaat sekä lapset. Nämä potilasryhmät tarvitsevat erityistä ohjausta, neuvontaa ja usein konkreettista apua ravitsemushoidon toteuttamiseen. Tässä on syytä huomioida myös potilaiden läheiset.

Ravitsemuksesta huolehtiminen kuuluu käytännön lääkärin päivittäiseen työhön, osana potilaan kokonaisvaltaista moniammatillista hoitoa. Tämä työ on arvokasta ja tuottaa hedelmää niin potilaiden hyvinvointina kuin terveydenhuollon kustannusten kasvun hillit-sijänäkin. •

SIDONNAISUUDET

Maria Nuotio: Konsultointipalkkio (Amgen), luentopalkkiot (Luustoliitto, Suomen Geriatri ry). FISPEN ry:n puheenjohtaja (ESPENin Suomen jäsenyhdistys).

Juha Saarnio: Ei sidonnaisuuksia.

MARIA NUOTIO

geriatrian professori, ylilääkäri
Turun yliopisto, Tyks, geriatrian palvelualue

JUHA SAARNIO

professori, ylilääkäri
Oulun yliopisto, Oys Vatsakeskus

KIRJALLISUUTTA

- <https://www.espen.org/education/malnutrition-awareness-week>
- Cederholm T ym. GLIM criteria for diagnosis of malnutrition – A consensus report from the global clinical nutrition community. *Clin Nutr* 2019;38:1–9.
- Orell HK ym. GLIM in diagnosing malnutrition and predicting outcome in ambulatory patients with head and neck cancer. *Front Nutr* 2022;9. doi 10.3389/fnut.2022.1030619
- Cuerda C ym. Nutrition education in medical schools (NEMS) project: joining ESPEN and university point of view. *Clin Nutr* 2021;40:2754–61.
- Han SL ym. Clinical nutrition in primary care: An evaluation of resident physicians attitudes and self-perceived proficiency. *Clin Nutr ESPEN* 2016;15:69–74.
- Jääskeläinen T ym. Ravitsemus Käypä hoito -suosituksissa – varaa parantaa? *Duodecim* 2023;139:1453–4.
- Valtion ravitsemusneuvottelukunta ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Ravitsemushoitosuositus. Helsinki: THL 2023. <https://urn.fi/URN:IS-BN:978-952-343-977-1>.
- Vireyttä seniorivuosien: ikääntyvien ruokasuositus. THL 2020. <https://urn.fi/URN:IS-BN:978-952-343-472-1>
- Cardenas D ym. Nutritional care is a human right: Translating principles to clinical practice. *Clin Nutr* 2022;41:1613–8.